

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 10, 2019 | 31.10.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.59](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.59)

УДК 658:005.9221:336

С. А. Пустовгар,

к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та фінансів Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків
ORCID: 0000-0002-4199-8044

К. Є. Передун,

магістрант кафедри міжнародних економічних відносин та фінансів Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків
ORCID: 0000-0001-5585-5434

ПІДХІД ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

S. Pustovhar,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of International Economic Relations and Finance Department of Kharkiv Trade and Economics Institute of Kyiv National Trade and Economics University, Kharkiv

K. Peredun,

Master's Degree of Economic Sciences, Associate Professor of International Economic Relations and Finance Department of Kharkiv Trade and Economics Institute of Kyiv National Trade and Economics University, Kharkiv

THE APPROACH FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF ASSESSING THE FINANCIAL SECURITY OF AN ENTERPRISE

Фінансова безпека є важливою характеристикою економічної діяльності будь-якого підприємства. Це зумовлює постійний пошук ефективних шляхів її оцінки та забезпечення, що особливо актуалізується в умовах гострої фінансової кризи в Україні. Метою статті стало обґрунтування ефективності використання методу таксономії для удосконалення оцінки фінансової безпеки. Визначено систему показників для оцінки інтегрального показника рівня фінансової безпеки на прикладі ТОВ «Укразрозахпастина» та показників фінансової звітності за 2016-2018 рр. Здійснено розрахунок та аналіз таксономічного показника підприємства. Обґрунтовано переваги застосування запропонованого підходу на ряду з існуючими методиками оцінки фінансової безпеки підприємства. Результати дослідження мають науково-практичний характер та можуть слугувати основою для удосконалення теоретичної бази досліджень щодо забезпечення фінансової безпеки економічних суб'єктів.

Financial security is an important characteristic of the economic activity of any enterprise. It largely determines the competitiveness of the enterprise, its potential in business cooperation, assesses the extent to which the economic interests of the enterprise and its partners in financial

and other relations are guaranteed. This necessitates a constant search for effective ways of assessing and securing it, which is especially relevant in the conditions of acute financial crisis in Ukraine. The purpose of the article was to substantiate the effectiveness of using the taxonomy method to improve the assessment of financial security. The system of indicators of evaluation of the integral indicator of the level of financial security on the example of LLC "Ukragrozapchastina" and indicators of financial statements for 2016-2018 were determined. They are substantiated and substantiated by the nature of their impact on the level of financial security of the enterprise. Stimulants - indicators whose increase in values has a positive effect on the process under study, that is, have a positive (stimulating) effect on the overall level of development of the object. These include the following indicators: share of equity, net income, absolute liquidity ratio, own working capital security ratio, receivables turnover ratio, payables turnover period, asset return ratio. Distillers are indicators whose increase in values adversely affects the process under study. The taxonomic index of the enterprise has been calculated and analyzed. These include the following indicators: the share of borrowed capital, the ratio of payables, the period of receivables turnover. Thus, the constructed taxonomic index synthetically characterizes changes in the values of characteristics of the studied groups. Which shows the direction and magnitude of changes in the processes described by the set of arbitrary number of inputs that characterize the financial security of the investigated entity. Advantages of application of the offered approach together with existing methods of assessment of financial security of the enterprise are substantiated. The results of the study are scientific and practical in nature and can serve as a basis for improving the theoretical base of research on ensuring the financial security of business entities.

Ключові слова: фінансова безпека; підприємство; фінансовий стан; таксономія; економічні інтереси.

Key words: financial security; enterprise; financial condition; taxonomy; economic interests.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні умови функціонування суб'єктів підприємництва піддаються змінам досить часто та достатньо швидко. Несталі характеристики зовнішнього економічного середовища породжують нестабільність результатів роботи та фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності, що, в свою чергу, обумовлює їх вразливість до негативних зовнішніх та внутрішніх впливів. Досягнення фінансово-економічної безпеки стає одним із головних завдань системи управління підприємств у всіх сферах економіки України. Фінансова безпека підприємства – це комплексна категорія, для оцінки якої потребується комплексна оцінка фінансового стану підприємства з метою виявлення проблем у функціонуванні підприємства, які загрожують його фінансовій безпеці [1].

Сучасні економічні відносини в Україні перебувають у глибокій кризі, що зумовлено негативними тенденціями у соціальному та політичному житті. Для підприємств характерним є нестабільність діяльності внаслідок негативного впливу чинників ринкового середовища. Так незважаючи на те, що у 2018 р.: фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств збільшився і становив 353,0 млрд. грн прибутку (у 2017 р. – 285,6 млрд. грн); прибуток становив 580,0 млрд. грн, або 104,1% порівняно з 2017р, збитків допущено на суму 227,0 млрд. грн (або 83,6%), частка збиткових підприємств у 2018р. залишилася майже на тому самому рівні 22,9% (у 2017 р. – 23,5%) [2].

Зростання кризових ситуацій на підприємствах і їх зацікавленість у покращенні результатів діяльності обумовлюють необхідність пошуку шляхів щодо забезпечення стабільного фінансового стану. Необхідність знання поточного фінансового стану підприємства та підтримки його належного рівня в умовах ринкової конкуренції спричинює потребу у розробці сучасних методів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Тому розробка та удосконалення методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, що пояснюється необхідністю майже щоденного моніторингу фінансового стану підприємства і завдяки цьому – підтримці в ринкових конкурентних умовах його належного рівня. Тому важливим елементом управління фінансовою безпекою підприємства стає об'єктивне і своєчасне визначення її рівня. Визначення даного показника дозволить своєчасно виявити прогалини у фінансовому стані та виправити їх без загрози втрати фінансової стійкості та платоспроможності. Вищенаведене, безумовно, підтверджує актуальність теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Фінансова безпека є важливою характеристикою економічної діяльності підприємства в зовнішньому середовищі. Воно значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому

співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів по фінансовим і іншим відносинам.

Рівень фінансової безпеки підприємства проявляється через платоспроможність господарюючого суб'єкта, здатність вчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників відповідно господарськими договорами, виплачувати заробітну плату, повертати кредити і відсотки по них, вчасно вносити платежі до бюджету. Таким чином, головна мета оцінки рівня фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб на основі об'єктивної оцінки використання фінансових ресурсів виявити внутрішньогосподарські резерви зміцнення фінансового стану та підвищення платоспроможності підприємства. Фінансова безпека підприємства вченими розглядається як фінансовий стан, стан ефективного використання корпоративних ресурсів, стан фінансової стабільності, складова економічної безпеки, здатність здійснювати господарську діяльність. Так, Ареф'єва О. В. [1], Бланк І. О. [3] та Горячева К. С. [4] під фінансовою безпекою підприємства розуміють фінансовий стан, при якому підприємство здатне стабільно розвиватися, забезпечувати реалізацію власних інтересів, місії і завдань.

Дещо відрізняється від зазначених вище визначення Папехіна Р.С. [5], який розглядає фінансову безпеку як стан фінансової стабільності, в якому повинно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії. Специфікою даного визначення є те, що трактуючи фінансову безпеку як стан фінансової стабільності, вчений через ключові слова визначає і функціональне призначення стану підприємства – забезпечення фінансової стабільності. Кузенко Т. Б. [6], Мартюшева Л. С. [6], Грачов О. В. [6], Литовченко О. Ю. [6], Пономаренко О. Є. [7], Чібісова І. В. [8] та Івашина Є.М. [8] розглядають фінансову безпеку через складову економічної безпеки – здатності підприємства протистояти негативним впливам внутрішнього та зовнішнього середовища. Іншими двома напрямками в поясненні сутності поняття «фінансова безпека підприємства» є її визначення як сукупності елементів та здатності здійснювати господарську діяльність.

Не зважаючи на різне трактування сутності фінансової безпеки, різні ключові слова у поясненні змісту поняття, всі вчені наголошують на тому, що призначенням фінансової безпеки підприємства є можливість підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, здатність стабільно розвиватися та забезпечувати реалізацію власних інтересів, місії і завдань. Отже, фінансова безпека підприємства – фінансовий стан підприємства, який характеризується ефективним використанням корпоративних ресурсів, збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз функціонування, за якого стає можливим стабільний розвиток підприємства та реалізація його стратегічних цілей.

В науковій літературі можна виділити такі основні підходи щодо оцінки фінансової безпеки підприємства: на основі аналізу фінансового стану підприємства; на основі оцінки ймовірності банкрутства підприємства; на основі інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі аналізу його фінансового стану передбачає аналіз грошових потоків підприємства, розрахунок показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, порівняння цих значень із нормативними, визначення динаміки фінансових показників. Серед методів діагностики банкрутства найбільш простими і доступними є дискримінантні моделі. Найбільш відомими з них є: модель Альтмана [9], Таффлера [10], Спрингейта [11]. На сьогодні українськими вченими вже розроблені такі моделі, як дискримінанта інтегральної оцінки фінансового стану підприємства (О. Терещенко [12]), яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників вибіркової сукупності вітчизняних підприємств. Розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки ґрунтується на адитивній згортці (додаванні значень індикаторів фінансової безпеки з урахуванням вагових коефіцієнтів), мультиплікативній згортці (перемноженні показників-індикаторів фінансової безпеки) та бальних оцінках.

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства проводиться за допомогою оцінки складу і структури активів компанії, їх стану і руху, оцінки складу і структури джерел позикового і власного капіталу, аналізу фінансової стійкості підприємства. Аналіз фінансової безпеки підприємства являє собою аналітичну процедуру, за допомогою якої можна виявити слабкі сторони фінансового механізму бізнесу і передбачити його розвиток. Всі зазначені методи оцінки фінансової безпеки мають свої переваги та недоліки, свою специфіку використання, тому для отримання достовірної інформації щодо рівня фінансового ризику на підприємстві необхідно використовувати систему методів оцінки у комплексі з урахуванням специфіки діяльності підприємства, галузі господарювання, зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. Тому в межах даного дослідження аргументуються переваги та доцільність практичного використання методу таксономії для оцінки фінансової безпеки підприємства.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є обґрунтування ефективності використання методу таксономії для удосконалення оцінки фінансової безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вдосконалення оцінки фінансової безпеки підприємства використано метод таксономії. Об'єктом дослідження стало ТОВ «Укразгрозапчастина». Важливо зазначити, що проведення таксономічного аналізу дозволить вирішити проблему упорядкування багатомірності категорії, такої як фінансовий стан підприємства

та дасть змогу побудувати узагальнюючу оцінку рівня фінансового стану ТОВ «Украгрозапчастина». Я основною показником оцінки фінансової безпеки підприємства.

Таксономія являє собою науку, що займається угрупованням, класифікацією та систематизацією спостережень. Таксономічні процедури застосовуються з метою вивчення і зіставлення об'єктів, які характеризуються великою кількістю ознак. Одним з методів дослідження багатомірних об'єктів є таксономічний показник рівня розвитку, запропонований З. Хельвігом. Цей показник становить синтетичну величину, «рівнодіючу» всіх ознак, що характеризують об'єкти, і дозволяє лінійно впорядкувати елементи досліджуваної сукупності [13]. Головною метою використання методу таксономії є інформація про наявність або відсутність однорідності в досліджуваній сукупності об'єктів, про певні локальні згущення або розрідження і, навіть, «вільні простори» у цій сукупності точок-об'єктів. У загальному вигляді таксономія дозволяє вирішити завдання впорядкування багатовимірних об'єктів (процесів відносно заданого нормативного вектора-еталона, тобто еталонної характеристики). Використання таксономічного аналізу дозволяє згорнути багатовимірний статистичний матеріал, який характеризує певне явище або процес та отримати єдину кількісну характеристику або узагальнюючу оцінку [13]. Результатом застосування таксономічного аналізу є таксономічний коефіцієнт рівня розвитку. Цей показник являє собою синтетичну величину, рівнодіючу всіх ознак, які характеризують досліджувану сукупність. Він використовується для статистичної характеристики безлічі об'єктів, з його допомогою можна оцінити досягнутий у певному періоді середній рівень значень ознак, що характеризують це явище.

Побудова коефіцієнта таксономії має бути вироблена поетапно. Так, при розрахунках таксономічного показника запропоновано наступний алгоритм використання таксономічного аналізу (рис. 1).

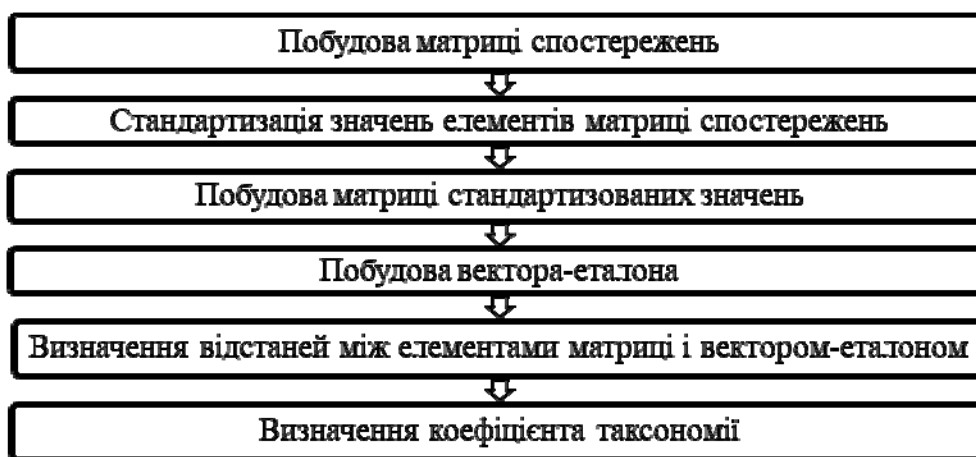

Рис. 1. Алгоритм виконання таксономічного аналізу

На першому етапі необхідно сформулювати матрицю спостережень (табл. 1).

Таблиця 1.
Матриця фінансових показників підприємства для оцінки фінансової безпеки

Період	Частка власного капіталу, %	Частка залученого капіталу, %	Чистий прибуток, тис. грн.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт забезпеченості ВОК	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Період оборотності дебіторської заборгованості, дні	Період оборотності кредиторської заборгованості, дні	Коефіцієнт рентабельності активів
2016	88,43	11,57	2004	0,003	0,59	2,57	7,92	141	46	0,002
2017	76,57	23,43	896	0,0001	0,46	5,38	11,09	67	33	0,001
2018	85,12	14,88	9256	0,31	0,59	8,42	7,26	43	50	0,01

Елементи матриці (табл. 1) – це показники, виражені в спеціальних ознаках в одиницях виміру. Тому для проведення наступних розрахунків необхідна стандартизація, яка дозволить звести всю одиницю виміру до безрозмірної величини, тобто вирівняти значення ознак. Стандартизація, яка дозволить звести всю одиницю виміру до безрозмірної величини, тобто вирівняти значення ознак.

Наступним етапом необхідно провести стандартизацію значень елементів вихідної матриці спостережень.

Під стандартизацією елементів матриці спостережень розуміється приведення їх до безрозмірного вигляду, враховуючи, що матриця містить показники в різних одиницях виміру, тобто дозволяє позбутися одиниці виміру, як вартісної, так і натуральної.

Стандартизація здійснюється за наступною формулою [13]:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij}}{\bar{X}_j}, \quad (1)$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення елемента X_{ij}

X_{ij} – значення показника j в період часу i ;

$\bar{X}_j$ – середнє значення по кожному показнику.

Таким чином, розрахуємо середні значення по кожному показнику.

$$j_1 = (88,43 + 76,57 + 85,12) / 3 = 83,37$$

$$j_2 = (10,89 + 14,41 + 14,89) / 3 = 13,40$$

$$j_3 = (2414 + 996 + 9451) / 3 = 4287$$

$$j_4 = (0,003 + 0,0001 + 0,31) / 3 = 0,10$$

$$j_5 = (0,59 + 0,46 + 0,59) / 3 = 0,55$$

$$j_6 = (2,57 + 5,38 + 8,42) / 3 = 5,46$$

$$j_7 = (7,92 + 11,09 + 7,26) / 3 = 8,76$$

$$j_8 = (141 + 67 + 43) / 3 = 83,67$$

$$j_9 = (46 + 33 + 50) / 3 = 43$$

$$j_{10} = (0,002 + 0,001 + 0,01) / 3 = 0,0043$$

Третім етапом використання таксономічного аналізу буде побудова матриці стандартизованих значень на основі розрахованих вище середніх значень по кожному показнику (Z).

Таким чином, матриця стандартизованих значень матиме наступний вигляд:

$$Z = \begin{matrix} & \mathbf{1,06} & \mathbf{0,81} & \mathbf{0,56} & \mathbf{0,03} & \mathbf{1,07} & \mathbf{0,47} & \mathbf{0,90} & \mathbf{1,69} & \mathbf{1,07} & \mathbf{0,47} \\ \mathbf{0,92} & \mathbf{1,08} & \mathbf{0,23} & \mathbf{0,001} & \mathbf{0,84} & \mathbf{0,99} & \mathbf{1,27} & \mathbf{0,80} & \mathbf{0,77} & \mathbf{0,23} \\ \mathbf{1,02} & \mathbf{1,11} & \mathbf{2,20} & \mathbf{3,1} & \mathbf{1,07} & \mathbf{1,54} & \mathbf{0,83} & \mathbf{0,51} & \mathbf{1,16} & \mathbf{2,33} \end{matrix} \quad (2)$$

Наступним етапом виконується побудова вектора-еталона (P_0).

Для цього необхідно розділити всі показники на стимулятори і дестимулятори. Підставою для такого поділу є характерний вплив кожного з показників на рівень розвитку досліджуваного об'єкта.

Стимулятори – показники, збільшення значень яких позитивно впливає на досліджуваний процес, тобто чинять позитивний (стимулюючий) вплив на загальний рівень розвитку об'єкта. До їх числа віднесемо наступні показники: частка власного капіталу, чистий прибуток, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості ВОК, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт рентабельності активів.

Дестимулятори – показники, збільшення значень яких негативно позначається на досліджуваному процесі [13].

До їх числа віднесемо наступні показники: частка позикового капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період оборотності дебіторської заборгованості. Вектор-еталон матиме наступний вигляд:

$$P_0 = (1,06; 0,81; 2,20; 3,1; 1,07; 1,54; 0,83; 0,51; 1,16; 2,33) \quad (3)$$

На даному етапі розрахунку коефіцієнта таксономії необхідно визначити відстані між елементами матриці і вектором-еталоном (C_{i0}) за аналізований період з 2016 по 2018 рр. за такою формулою [13]:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{0j})^2}, \quad (4)$$

де Z_{ij} – елементи стандартної матриці;

Z_{oj} – елементи вектора-еталона.

На даному етапі визначимо коефіцієнт таксономії по роках (інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства, враховуючи обрані показники в період за 2016-2018 рр.) [13]:

$$\bar{c}_o = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n c_{io} \quad (5)$$

$$s_o = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (c_{io} - \bar{c}_o)^2} \quad (6)$$

$$c_o = \bar{c}_o + 2 s_o \quad (7)$$

$$d_i = \frac{c_{io}}{c_o}, \quad (8)$$

де c_{io} – Евклідова відстані між елементами матриці і вектором-еталоном;

$\bar{c}_o$ – середнє значення Евклідової відстані;

n – кількість спостережень.

Коефіцієнт таксономії розраховується за наступною формулою [13]:

$$k_i = 1 - d_i, \quad (9)$$

де k_i – значення коефіцієнта таксономії в i -тому періоді;

d_i – допоміжна величина, розрахована раніше.

$$k_{2016} = 1 - 0,63 = 0,37$$

$$k_{2017} = 1 - 0,64 = 0,36$$

$$k_{2018} = 1 - 0,04 = 0,96$$

Відобразимо графічно динаміку зміни коефіцієнта таксономії (інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства) на рис. 2.

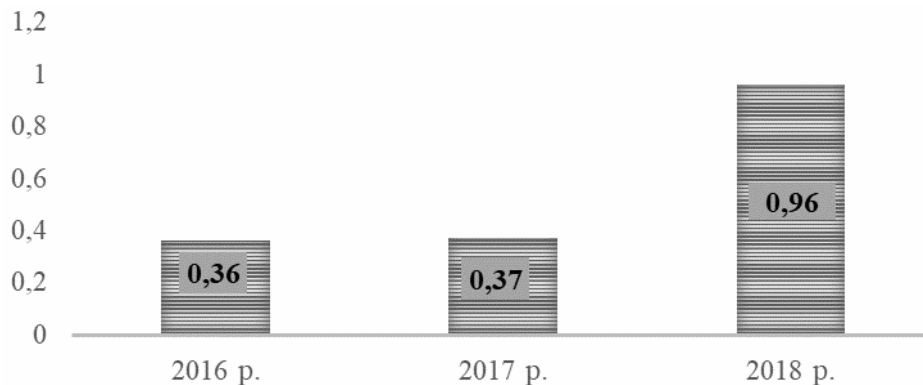

Рис. 2. Динаміка зміни рівня фінансової безпеки підприємства за 2016-2018 рр. згідно інтегрального показника

Важливо відзначити, що стан окремого процесу або явища тим більше розвинутий, чим ближчим є значення коефіцієнту таксономії до 1. Тобто, значення коефіцієнта таксономії може перебувати в межах $[0; 1]$ і інтерпретується таким чином: стан явища або процесу в певному періоді тим більше розвинене і тим краще, чим ближче значення до 1.

Інтерпретація даного показника наступна: він приймає високі значення при більших значеннях стимуляторів і низькі значення - при малих значеннях стимуляторів.

Побудований у такий спосіб таксономічний показник синтетично характеризує зміни значень ознак досліджуваних груп. Найважливіша його властивість полягає в тому, що тепер доводиться мати справи з однією синтетичною ознакою, яка показує напрямки і масштаби змін у процесах, описуваних сукупністю довільного числа вхідних ознак, які характеризують фінансовий стан досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Як показали розрахунки інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства ТОВ «Укragрозрапчастина» у 2016 - 2018 рр., воно знаходилося на рівні нижче середнього і на високому рівні, про що говорять значення коефіцієнта. Так в 2016 році k_i склав 0,37, в 2017 році k_i незначно зменшився і склав 0,36, а в 2018 році спостерігається різке збільшення даного показника до 0,96. Враховуючи максимальне значення

коефіцієнта таксономії, рівне 1, значення даного показника у 2016 - 2018 рр. було більш ніж у два рази менше від максимально можливої величини, тобто протягом даного періоду підприємство мало багато резервів для поліпшення свого фінансового стану.

Причиною таких низьких значень коефіцієнта таксономії у 2016, 2017 роках є значне відхилення таких аналізованих показників фінансового стану, як величина чистого прибутку підприємства та значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності та рентабельності активів від еталонних значень за аналізований період. Таке суттєве розходження між аналізованими показниками та їх еталонними значеннями зумовлене наступним. У 2016 році розмір чистого прибутку підприємства майже в 4 рази був меншим значення даного показника у 2018 році, а станом на 2017 рік – майже в 9 разів. Значення коефіцієнта рентабельності активів у 2016 році у порівнянні з 2018 також мало досить низький рівень. Стосовно коефіцієнта абсолютної ліквідності варто зазначити, що даний показник також суттєво збільшився в період з 2016 по 2018 рік. Та важливим є той факт, що спостерігається позитивна тенденція, а саме зростання значень даних показників протягом аналізованого періоду.

Знаходження значення коефіцієнту абсолютної ліквідності протягом періоду з 2016 року по 2017 рік на рівні, значно меншому від рекомендованих оптимальних значень, свідчить про недостатність абсолютно ліквідних активів для погашення короткострокових зобов'язань протягом даного періоду. Але на кінець 2018 року значення даного показника відповідає нормативному, що свідчить про зростання рівня забезпеченості найбільш ліквідними активами. Стрімке зростання коефіцієнту рентабельності майна у 2018 році свідчить про зростання рівня ефективності використання підприємством своїх ресурсів і є в свою чергу позитивною тенденцією. Зростання чистого прибутку випереджальними темпами протягом аналізованого періоду може свідчити про відносне зниження витрат виробництва та обігу як результат дій, спрямованих на оптимізацію технологічного процесу і взаємовідносин з контрагентами.

ВИСНОВКИ

Таким чином на основі використання методи таксономії в межах даного емпіричного дослідження удосконалення оцінки фінансової безпеки підприємства можна зробити наступні висновки. В 2016-2018 роках відбулось суттєве підвищення показника таксономії, що свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства, що впливають на рівень фінансової безпеки підприємства в рамках вектору-еталону. Така динаміка зміни інтегральної оцінки вказує на поліпшення фінансового стану ТОВ «Украгроззапчастина» у 2018 році, коли коефіцієнт таксономії максимально наблизився до максимально можливої величини і склав 0,96. Таким чином, підприємству важливо приділяти увагу даним показникам, тому що в минулих роках вони мали дестабілізуючий ефект. Аналіз причин різкого поліпшення фінансового стану досліджуваного підприємства в 2018 році показав, що до даних змін призвело наближення практично всіх аналізованих показників фінансового стану підприємства до еталонних значень за аналізований період.

Важливо зазначити, що суттєвою перевагою розрахунку таксономічного показника є те, що він дає змогу оперувати однією синтетичною ознакою, а саме показником рівня фінансової безпеки господарюючого суб'єкта, який вказує напрям і масштаби змін у процесах, що описуються сукупністю вихідних ознак процесу оцінки фінансового стану підприємства.

Література.

1. Арєф'єва О.В. Сутність та особливості фінансової безпеки підприємства як економічної категорії / О.В. Арєф'єва // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 32. – С. 167-170.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
4. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия. Суть и место в системе экономической безопасности / К.С. Горячева // Экономист. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
5. Папехин Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий / Р.С. Папехин. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2007. – 16 с.
6. Финансовая безопасность предприятия : навч. посібник / Т.Б. Кузенко, Л.С. Мартюшева, О.В. Грачов, О.Ю. Литовченко. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 300 с.
7. Пономаренко О.Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О.Е. Пономаренко // Економіка розвитку. – 2010. – №1 (53) – С. 77-80.
8. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина. – Режим доступу : <http://jml.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/347>
9. Altman E. Corporate Financial Distress and Bankruptcy: Predict and Avoid Bankruptcy. Analyze and Invest in Distressed Debt / E. Altman, E. Hotchkiss. – Hoboken : John Wiley and Sons, Ltd., 2006. – 365 p.
10. Toffler R. Going, going, gone – four factors which predict / R. Toffler, H. Tishaw // Accountancy. – 1977. – March. – P. 50-54.
11. Springate G.L.V. Predicting the Possibility of Failure in a Canadian Firm / G.L.V. Springate. – Canada : Simon Fraser University, 1978. – 246 p.

12. Терещенко О. (2017). Діагностика неплатоспроможності підприємств як технологія підтримки прийняття фінансових рішень [Електронний ресурс] / О. Терещенко, М. Стецько // Ефективна економіка. – 2017. - № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5521>.

13. Fox S. A taxonomy of manufacturing distributions and their comparative relations to sustainability / S. Fox, B. Alptekin // *Journal of Cleaner Production*. – 2018. - № 172. – P. 1823-1834.

References.

1. Aryef'yeva, O.V. (2010), "The essence and features of financial security of the enterprise as an economic category", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 32, pp. 167-170.

2. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 Oct 2019).

3. Blank, I.A. (2004), *Upravleniye finansovoy bezopasnost'yu predpriyatiya* [Management of financial security of the enterprise], Elga, Nika Center, Kyiv, Ukraine.

4. Horyacheva, K.S. (2003), "Financial security of the enterprise. The essence and place in the system of economic security", *Economist*, vol. 8, pp. 65-67.

5. Papekhin, R.S. (2007), *Indikatory finansovoy bezopasnosti predpriyatiy* [Indicators of financial security of enterprises], Volgograd Scientific Publishing House, Volgograd, Russia.

6. Kuzenko, T.B., Martysheva, L.S., Grachev, O.V. and Litovchenko, O.Yu. (2010), *Finansova bezpeka pidpryyemstva* [Financial security of the enterprise], Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine.

7. Ponomarenko, O.E. (2010), "Theoretical aspects of financial security of enterprises", *Development of Economic*, vol. 1 (53), pp. 77-80.

8. Chibisova, I.V. and Ivashyna, YE.M. (2011), "The mechanism of ensuring the financial security of the enterprise", *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury*, [Online], available at: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/347> (Accessed 10 Oct 2019).

9. Altman, E. and Hotchkiss, E. (2006), *Corporate Financial Distress and Bankruptcy: Predict and Avoid Bankruptcy. Analyze and Invest in Distressed Debt*, John Wiley and Sons, Ltd., Hoboken, USA.

10. Toffler, R. and Tishaw, H. (1977), "Going, going, gone – four factors which predict", *Accountancy*, March, pp. 50-54.

11. Springate, G.L.V. (1978), *Predicting the Possibility of Failure in a Canadian Firm*, Simon Fraser University, Canada.

12. Tereshchenko, O., and Stets'ko, M. (2017), "Diagnosis of business insolvency as a technology of financial decision-making support", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5521> (Accessed 10 Oct 2019).

13. Fox, S. and Alptekin B. (2018), "A taxonomy of manufacturing distributions and their comparative relations to sustainability", *Journal of Cleaner Production*, vol. 172, pp. 1823-1834.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2019 р.